شێخ ڕەزای تاڵەبانی و حافزی شیرازی.. دکتۆر: مەولود ئیبراهیم حەسەن

ئەوەی ئەوەندە دەمەوێ باسی بکەم ، بە هۆی ئەو بەرنامەیە بووبە کە ناوی (چرپەی ئاگر)ە ، کە لە (تەلەفزیۆنی ڕووداو) مامۆستای بەڕێز (سیروان ڕەحیمی) بە هاوکاری زۆر بەڕێزی تر ئامادەی کردبوو. هە ر بەڕاستی بەرنامەیەکی چاک بوو کە دەتوانم بڵێم ، چەندین ساڵە بەرنامەی ئەدەبی ئاوام لە بارەی ژیان و شیعری شاعیرەکانمان نەدیوە ، بە تایبەت شاعیرە کلاسیکەکانمان . ئەوەی کە پێش بەناو بوونەوەی بەرنامە کە ئاگاداری کردمەوە برای بەڕێزم (پرۆفیسۆر دکتۆر مارف عومەرگوڵ) ی شاعیر بوو ، کە پێویستە سوپاسی بکەم ، کە خۆشی یەکێک بوو لەو بەڕێزانەی لە بەرنامەکەدا قسەی کرد ، ئەو بەڕێزانەی هاوبەشی بەرنامەکە بوون ..دەستە گوڵێکی هە ڵبژاردەی شارەزا لە شێخ ڕەزو ژیان و شیعرەکانی ، بریتی بوون لە ژن و پیاوو کوردو بیانی و سنووری جوگرافیایەکی فراوانیان گرتبووەوە ، کە من پێموایە هە ر یەک لەو بەڕێزانە ، بە ئەوە چاکن بە زیاتر لە بەرنامەیەک قسە لە بارەی ژیانی شێخ ڕەزاو شیعرەکانیەوە بکەن .

ئێستا دەگەڕێمەوە خزمەت پرۆفیسۆر دکتۆر عابد سەڕاجەدینی مامۆستام و ئەوەی لە بارەی شاعیری مەزنی کورد شێخ ڕەزاو شیعرێکی شاعیری ناوداری فارس حافزی شیرازیەوە لە کاتی وانە وتنەوەی ئەدەبی فارسی دا ساڵەی خوێندنی(١٩٨١ – ١٩٨٢) لە زانکۆی بەغداو کۆلیجی ئاداب و بەشی زمان و ئەدەبی فارسی بۆی باسکردین .

دکتۆر عابد سەڕاجەدین (١)ە(ە) فەرمووی : وەختێ خۆی لە تاران (مجلس شعرای ایران – ئەنجومەنی شاعیرانی ئێران) هە بوو لە تاران ، شیخ ڕەزای شاعیری گەورەی کورد ئەندامی ئەو مەجلیسە بوو . ڕۆژێک ئەندامانی ئەو مەجلیسە قسە لە بارەی شیعرێکی حافزی شیرازیەوە دەکەن و شیدەکەنەوەو هە رچی دەکەن ، ناگەنە ..قەناعەت ! زۆر دێنن و دەبەن دەیان ئاوناخواتەوە ! دوا جار ڕێک دەکەون کە نامەیەک بۆ شێخ ڕەزای شاعیری کورد بنووسن و ڕای ئەو لە بارەی ئەو شیعرەوە بزانن . ئەو کاتە شێخ ڕەزا لە عیراق دەبێت ، ئەو شیعرەی حافزی شیرازی کە شاعیرانی مەجلیسی شوعەرای ئیران دەیانەوێ شیبکەنەوەو تێبگەن و ناگەنە قەناعەت ، ئەم شیعرە ناودارەی خوارەوەیە .

بلبلی برگ گلی خوش رنگ در منقار داشت

و اندر آن برگ و نوا خوش ناله‌های زار داشت
گفتمش در عین وصل این ناله و فریاد چیست
گفت ما را جلوه معشوق در این کار داشت
یار اگر ننشست با ما نیست جای اعتراض
پادشاهی کامران بود از گدایی عار داشت
در نمی‌گیرد نیاز و ناز ما با حسن دوست
خرم آن کز نازنینان بخت برخوردار داشت
خیز تا بر کلک آن نقاش جان افشان کنیم
کاین همه نقش عجب در گردش پرگار داشت
گر مرید راه عشقی فکر بدنامی مکن
شیخ صنعان خرقه رهن خانه خمار داشت
وقت آن شیرین قلندر خوش که در اطوار سیر
ذکر تسبیح ملک در حلقه زنار داشت
چشم حافظ زیر بام قصر آن حوری سرشت
شیوه جنات تجری تحتها الانهار داشت
فال حافظ فوری

پاش ئ□و□ی نام□ک□ د□گات□ د□ست ش□خ □□زای کورد ، ش□خ ز□ر ب□ جوانی و ب□ هون□ر□و□ ل□س□ر هه مان ک□ش و ب□ هه مان قافی□ ی ش□عر□ک□ی حافزی ش□رازی و□□امیان د□دات□و□و مانا و م□ب□ست و شیکردن□و□ک□یان ب□ د□نوس□ . د□ینووس□ و ب□یان د□ن□ر□ت□و□، ک□ و□□امی نام□ک□یان د□گات□و□ د□ست ، ئ□نــدامانی – ئ□نجــوم□نی شاعیران – ی ئ□ران ل□تاران ، ک□د□بن□و□و و□□ام□ک□ی ش□خ □□زا د□خو□نن□و□و س□رسام د□بن و د□بینن ئ□و□ی ک□ ش□خ □□زا ل□ بار□ی ش□عر□ک□و□ نووسیوی□تی، ئ□وان هیچیان ب□لای□و□ ن□ □□یشتووون ! ئ□وسا هه موویان پ□ک□و□ د□□□ن : ب□□استی ش□خ □□زا شاعیر□و هه ر ئ□ویش ب□ چاکی ل□ حافزی شیرازی ت□گ□یشتوو□ .
ئ□ستا ب□ چ□ند خا□□ک شو□نی ش□خ □□زا ل□م ئ□نجوم□ن□ □وون د□ک□م□و□ -:
ی□ک□م: ش□خ □□زا ئ□ندامی – ئ□نجووم□نی شاعیرانی ئ□ران – بوو□ ، دیار□ ئ□و شاعیران□ش ل□ شاعیر□باش و هه □بژارد□کان بوون .
دوو□م : هه □بژاردنی ش□خ □□زا ب□ ئ□ندامی□تی ئ□و ئ□نجووم□ن□ ، ب□ ه□ی ناوو ناوبانگ و ئاستی شاعیری□تی ئ□و بوو□.
سی□م: ل□و□ی ک□ شاعیرکانی ئ□ران ش□خ □□زایان هه □بژاردوو□و نام□یان ب□ ئ□و نووسیو□ ، دیار□ ل□خ□یان ب□ شاعیرترو شار□زاتر زانیو□ .
پ□نج□م : ک□ نام□ک□یان ب□ ش□خ □□زا ناردوو□و ک□سی تریان هه

ەنەبژاردووە ، هەی ئەوەیە کەسیان هەندەی شیخ ڕەزا بە شاعیرو لەهاتوو و شارەزا نەزانیوە .
شەشەم: دیارە پێشتر بە کردەوە شێخ ڕەزا ئەوەی دەرخستووە کە ئەویش حافز ناسێکی باش و ئەدەبناسێکی گەورەیە .
حەوتەم: بەوەی کە شێخ ڕەزا بە هه مان کێش و هه مان قافیەوە مانای شیعرەکە یان بە دنەرێتەوە ، جاریکی تر شێخ ڕەزا شاعیریەتی خۆی و شارەزای خۆی لە جیهانی حافز بەتایبەت و ئەدەب بەگشتی بە ئەنجوومەن دەسەلمێنێتەوە
هه شتەم : لەوەی کە شاعیرانی ئێران و ئەندامانی ئەنجوومەن . کە وەڵامەکەی شێخ ڕەزا دەبینن و دەڵێن : بەڕاستی تۆ شاعیری و لە حافز گەیشتووی ، ئەوە بەلگەی ئەوەیە کە تەواوی ئەندامانی ئەنجوومەنی شاعیرانی ئێران دان بەوەدادەنێن کە شێخ ڕەزا لەوان شاعیرترەو باشتر لە حافز گەیشتووە .
پێشنیار : .
! جا ئەگەر ئێران ئەمڕۆ چەندین ساڵە (حافظ ٍشناسي) یان دامەزراندووەو ساڵانە لەسەر ئاستێکی جیهانی یادی دەکەنەوە ! باشە بۆچی ئێمەی کوردیش (ڕەزا ناسیی) دانەمەزرێنین و ساڵانە یادی بکەینەوەو شارەزایانی شێعری شێخ ڕەزاو ژیانی شێخ ڕەزا لە کوردو غەیرە کورد ژیان و بەرهه مە کانی بکەنە بابەتی لێکۆڵینەوەی زانستی و ئەدەبی ، ئەگەر حافزی شیرازی شیعری بە فارسی و عەرەبی نووسیبێ ؟ ! ئەوا شێخ ڕەزا بە کوردی و ترکی و عەرەبی و فارسیش نووسەویەتی ! لە شاعیریەتیش دا لە رووی داهێنانەوە بە هیچ شیوەیەک لە حافز لە خوارتر نیە! ئەگەر لەسەرەوە تر نەبێت ! هه ر بۆیە شێخ ڕەزای مەزن هه ڵدەگرێ و شایانیەتی کە گرنگیەکی جیهانیی پێبدرێ ، گرنگی پێبدرێ وچاکترو زۆرتر بناسرێ و شێعرە کانی بە زمانە جیا جیاکان چاپ بکرێن و بڵاو بکرێنەوە و بچیتە نێو کتێبخانەی ئەوزمانانەی کە شێخ داهێنانی تێدا کردوون ، دیسان ژیان و شیعرەکانی بە شێوەیەکی تەواوو شیاو بڵاو بکرێتەوە، دڵنیام کە ئەوسا شێخ ڕەزا چەند جارێکی تر لە دایک دەبێتەوەو دەرگایەکی جیهانی بە ڕووی داهێنەرانی کورد دەکاتەوە، کە جارێکی تر هیچ کەس ئەو دەرگایەی بە داناخرێ .
لێرە بەتایبەت ڕوو لە برا کوردەکانم دەکەم لە ڕۆژهه ڵات و ئیران و دۆستانی فارسی شارەزا بە ژیانی شیخ ڕەزاو حافزی شیرازی ، کە دیارە شیخ عابد ئەم هه واڵە گرنگەی لە سەرچاوەکانەوە خوێندووتەوە یان بیستووە ، هه وڵبدەن تا ئەم ڕووداوە بە بەڵگەی زانستی و بەردەست ئەڵقەی پەیوەندی شاعیرانی کوردو فارس بکەن بە بابەتی لێکۆڵینەوەو نامەی ماستەرو دکتۆرا، ئەو شیعرە وەڵامە پێ

داهێنانەی شێخ ڕەزا بدەزنەوەو بیخەنە سەر خەرمانەکانی داهێنانی یاشێخ . بە دونیاییەوە دەڵێم ، کە لە نێوان شاعیرانی کوردو فارس بە تایبەت ، شاعیرانی کوردو عەرەب و ترک ..چیەک و بەسەرهاتی گرنگی ئەدەبی و لەم جۆرە هه ن کە شیاوی نووسینەوەن و شیخ ڕەزاش لە پێشەوەی ئەو شاعیرانەیە !

**

حافزی شێرازی

دکتۆر عابد سیراجەدین نەقشبەندی

**

**

(١) دکتۆر عابد سیراجەدین نەقشبەندی وەک خۆی باسی کرد ، (٢٥) ساڵ مامۆستای زمان و ئەدەبی فارسی بووە لە زانکۆی تاران و شیراز ، هه ر خۆی باسی کرد دیوانی شێعری کوردی و فارسی هه بوو. مامۆستایەکی زۆر شارەزابوو ، ڕۆژێک لە تەکیا چووینەدەرەو ، لە ڕێگا لێم پرسی دکتۆر : بە هۆی ئەوەی کە ئەو ماوە دوورو درێژە لە زانکۆکانی ئێران کارت کردووەو شارەزاییەکی باشت هه یە لە زمانی کوردی و فارسی ، هه تا چەند وشەی زمانی فارسی هاتووەتە نێو زمانی کوردی ؟ ڕاوەستاو بە کەمێک سەر سوڕمانەوە ڕووی تێکردم و بە نەرمی گوتی : ڕۆڵە بەڵێ تا چەند وشەی زمانی کوردی چووەتە ناو زمانی فارسی ! (٢)

ژیانی دکتۆر عابد سیراجەدین نەقشبەندی

لەساڵی 1923 لە ئاوایی دوڕەی هەورامان لە دایك بووە، لە تەمەنی 6 ساڵیدا ڕێی قوتابخانەی ئایینی گرتووەتە بەرو بەردەوام بووە لە خوێندن، زمانی عەرەبی و فارسی زۆر بە باشی زانیوە، تا گەیشتووەتە ئەو ئاستەی بڕوانامەی دکتۆرا بەهێنێت لە بواری یەکتاپەرستیدا. هەر لە سەرەتای ژیانیەوە ڕێگەی مەعریفە و ئەدەبی هەڵبژارد و بەردەوام بوو لە پەیداکردنی مەعریفە و زانست لە شێخانی نەقشبەندییەوەو کاریگەری زۆری شێخ ئەمین و شێخ عوسمانی سیراجەدین و بنەماڵەکەی لەسەر بووە، لەگەڵ ئەوەش کەسایەتییەکی زۆر کۆمەڵایەتی بووەو بەرهەمەکی زۆری شیعر و ئەدەبیاتی هەبووە، کە شێوەیەکی زۆر تایبەتی ئەدەبیات و شیعرەو پێکهاتەیەکی تایبەتە لە شیعرو قەسیدە بە شێوەزاری سۆرانی و گۆران و جگە لەوە بەرهەمەکی زۆری کە بە هەناسەی فۆلکلۆر نوسیوویەتی، بەڵام بەشێوەیەکی وەستاکارانەی شاعیرانە و زۆربەی ئەو کارانە کراونەتە گۆرانی بە تایبەت لای هونەرمەندان گەورەی کورد مامۆستا مەزهەری خالقی و هەندێک کاریشی لای هونەرمەندی کۆچکردو حەسەن زیرەک کراوەتە گۆرانی. شیعرەکانی

فرە بابەتن و شیعری نیشتمانی و کۆمەڵایەتی و عیرفانی و غەزەلی نوسیووەو یەکێک لە جوانترین قەسیدەکانی (سەرگوزەشتەی من و زوانی کورد)ەو شیعری هەر بە شیعر کۆمەڵێک شاعیرانی فارسیشی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی. لە کۆتایی ژیانیدا کۆچ دەکات بەرەو حیجاز بەدوای خوێندن و زوهدی خۆیداو هەر لەوێ ساڵی 1995 ئەستێرەیەك لە ئاسمانی ئەدەبی کوردی بەرەو دنیای نەبوون کشا، چرای ژینی شاعیر کوژایەوە. دکتۆر عابدی غەریب لە شاری ریازی پایتەختی سعودیە لە دونیا کۆچی دواییکردووە و هەر لەوێش بەخاك سپێردرا
*

- دەتوانن بە زانیاری زیاترلە بارەی ژیانی دکتۆر عابد سەیری ئەم بەرنامەیەی قەڵەندەر خانەی(تیڤی ٢٤) بکەن .
  *https://www.youtube.com/watch?v=JcVAkuGr3HA
  .